

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Adhezní řízení v praxi

Adhezní řízení umožňuje osobám poškozeným trestným činem uplatnit nárok na náhradu škody, nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení přímo v rámci trestního řízení. Návrh podle § 43 odst. 3 zákona č. [141/1961](#) Sb., o trestním řízení soudním (tr. ř.), je nutné podat nejpozději před zahájením dokazování v hlavním líčení. O nároku rozhodne soud v odsuzujícím rozsudku, pokud je tento nárok dostatečně prokázán. Pokud není nárok spolehlivě zjištěn nebo by vyžadoval rozsáhlé dokazování, může být poškozený odkázán na občanskoprávní řízení podle § 229 tr. ř.

Adhezní řízení jako právní prostředek prosazení nároků poškozeného v trestním řízení

Adhezní řízení, jak jej vymezuje trestní řád, je zvláštní procesní prostředek, jehož základní funkcí je umožnit osobě, které bylo trestným činem způsobeno přikori, domoci se náhrady škody či nemajetkové újmy přímo v rámci probíhajícího trestního řízení. Tento institut stojí na pomezí trestního a civilního práva, přičemž spojuje prvky obou právních odvětví s cílem zefektivnit a zjednodušit uplatňování nároků poškozených osob.

Klíčovým pojmem v rámci adhezního řízení je poškozený. Tím se rozumí osoba, které bylo trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková škoda nebo nemajetková újma, případně osoba, na jejíž úkor se pachatel bezdůvodně obohatil. V případě usmrcení poškozeného trestným činem mohou osoby pozůstalé samy vystupovat jako poškozené, protože jim vzniká samostatný a originální nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy.

Je však důležité zdůraznit, že ne každá osoba, která se cítí být trestným činem dotčena, je z pohledu trestního práva poškozeným ve smyslu oprávněného subjektu k uplatnění nároku na náhradu škody, nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení. Pokud totiž **vzniklá újma nebyla způsobena zaviněním pachatele nebo její vznik není v příčinné souvislosti s trestným činem, nelze tuto osobu za poškozeného považovat.**

Tím se dostáváme k samotnému účelu této právní úpravy, kterým je především snaha o efektivní ochranu práv poškozených a zajištění spravedlnosti v rámci trestního řízení. Adhezní řízení tak poskytuje prostředek, kterým lze rychleji a hospodárněji rozhodnout o náhradě škody, aniž by bylo nutné vést samostatné občanskoprávní řízení.

V tomto článku se proto podrobně zaměříme na podstatu adhezního řízení, nároky, které lze v jeho rámci uplatnit, otázku postavení poškozeného i způsobu, jakým soud o těchto nárocích rozhoduje. Cílem je poskytnout ucelený pohled na tento důležitý právní institut a jeho praktický význam v ochraně práv poškozených.

1. Podstata adhezního řízení

Adhezní řízení je proces, který probíhá v rámci trestního řízení a slouží k uplatnění nároků na náhradu škody nebo jiné majetkové újmy, které poškozený utrpěl v souvislosti s trestným činem. Hlavní výhodou tohoto institutu je zjednodušení a urychlení řízení, kdy poškozený nemusí absolvovat samostatný civilní spor, což může být časově i finančně náročné.

2. Nároky uplatňované v adhezním řízení

V rámci adhezního řízení je poškozenému umožněno uplatnit různé nároky, které přímo vyplývají z následků trestného činu. Ačkoli se jedná o řízení vedené podle trestního řádu, uplatňované nároky se opírají o hmotněprávní ustanovení občanského práva.

Mezi hlavní nároky, které lze uplatnit, patří zejména:

a) Nárok na náhradu škody

Nejčastějším nárokem, který poškozený uplatňuje v adhezním řízení, je nárok na náhradu škody, která mu vznikla v důsledku trestného činu, například poškozením nebo zničením věci. Tato škoda musí vzniknout v majetkové sféře poškozeného a být objektivně vyjádřitelná v penězích, popřípadě musí odpovídat majetkovým hodnotám, které je třeba vynaložit k uvedení do původního stavu.

Z hlediska náhrady škody způsobené trestným činem může jít nejen o skutečnou škodu, ale také o ušlý zisk – a to jak zisk již dosažený, tak i ten, který by poškozený za běžných okolností obvykle získal v rámci poctivého obchodního styku.

b) Nárok na náhradu nemajetkové újmy

Kromě náhrady majetkové škody může poškozený v adhezním řízení uplatnit také nárok na náhradu nemajetkové újmy. Ta představuje újmu, která se přímo neprojevuje v majetkové sféře poškozeného, ačkoli může mít nepřímo i majetkové důsledky.

Typicky jde o peněžitou kompenzaci za vytrpěné bolesti a ztížení společenského uplatnění, které poškozenému vznikly v důsledku trestného činu.

Poškozený musí doložit jak důvod, tak i výši požadované náhrady škody nebo nemajetkové újmy. V případě náhrady škody je třeba předložit příslušné doklady (účtenku či jiný pokladní doklad). U nemajetkové újmy je nezbytné doložit odborná vyjádření, například lékařské ohodnocení bolestného a ztížení společenského uplatnění, případně znalecký posudek.

c) Nárok na vydání bezdůvodného obohacení

V rámci adhezního řízení může poškozený uplatnit nejen nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy, ale také na vydání bezdůvodného obohacení. Tento institut je upraven v § 2991 občanského zákoníku a jeho podstatou je skutečnost, že se někdo obohatí na úkor jiného bez spravedlivého důvodu. Může jít například o situace, kdy pachatel získal majetkový prospěch plněním bez právního důvodu, z důvodu, který již zanikl, anebo tím, že neoprávněně užil cizí majetek či přijal plnění, které měl poskytnout sám.

Typickým případem v trestním právu je situace, kdy pachatel trestného činu obohatil sebe (nebo jinou osobu) například podvodem, zpronevěrou či krádeží.

d) Nárok na náhradu nákladů řízení

V kontextu trestního řízení má poškozený právo požadovat náhradu účelně vynaložených nákladů, které mu vznikly v souvislosti s jeho účastí na adhezním řízení. Jedná se zejména o výdaje na právní zastoupení, pokud jsou tyto náklady oprávněné a přiměřené okolnostem konkrétního případu. Tato náhrada se přitom nevztahuje pouze na náklady přímo spojené s uplatněním nároku na náhradu škody, ale zahrnuje i výdaje spojené s výkonem dalších práv poškozeného v rámci trestního řízení.

3. Účast v adhezním řízení a rozhodnutí o ní

Poškozený vystupuje v trestním řízení jako procesní strana a trestní řád mu přiznává řadu významných oprávnění. Může navrhnout doplnění dokazování, nahlížet do spisu, účastnit se sjednávání dohody o vině a trestu, být přítomen při hlavním líčení i veřejném zasedání o odvolání a má rovněž právo vyjádřit se k věci před skončením řízení.

Pokud má poškozený vůči obžalovanému nárok na náhradu škody způsobené trestným činem, je oprávněn navrhnout, aby soud v odsuzujícím rozsudku uložil obžalovanému povinnost tuto škodu nahradit. Aktivní účast poškozeného v řízení je klíčová pro to, aby mohl účinně uplatnit a hájit své nároky.

a) Podmínky účasti poškozeného

Poškozený má právo účastnit se trestního řízení, pokud v dané věci byl skutečně poškozen trestným činem. Poškozený může v průběhu trestního řízení podávat návrhy na uplatnění svého nároku na náhradu škody a vyjadřovat se k těmto otázkám v průběhu dokazování.

b) Právo na zastoupení

Poškozený má právo nechat se zastoupit zmocněncem, nejčastěji advokátem. Ten mu poskytuje odbornou pomoc při formulaci a uplatnění nároků, zajišťuje ochranu jeho práv a může poškozeného zastupovat ve všech fázích řízení.

c) Rozhodnutí o účasti

Rozhodnutí o účasti poškozeného je věcí soudu, který posuzuje, zda bude poškozený připuštěn k řízení.

4. Rozhodnutí o nároku poškozeného

Adhezní řízení představuje projednání nároku poškozeného na náhradu škody způsobené trestným činem, kdy může poškozený navrhnout, aby soud v odsuzujícím rozsudku uložil obžalovanému povinnost tuto škodu nahradit. Pokud je obviněný uznán vinným, soud zároveň posoudí jeho odpovědnost za vzniklou škodu a na základě těchto zjištění rozhodne o nároku poškozeného.

a) Kladné rozhodnutí o nároku

Pokud poškozený uplatní svůj nárok řádně a včas a zároveň je tento v průběhu trestního řízení dostatečně prokázán, soud rozhodne o povinnosti obžalovaného nahradit poškozenému škodu a/nebo nemajetkovou újmu v penězích, popřípadě vydat bezdůvodné obohacení.

b) Částečné přiznání nároku

Pokud soud v trestním řízení dospěje k závěru, že nárok poškozeného nebyl prokázán v plném rozsahu, může o něm rozhodnout částečně - tedy přiznat náhradu pouze v prokázané výši a ve zbytku poškozeného **odkázat na řízení ve věcech občanskoprávních**. Poškozený má následně možnost domáhat se zbylé části svého nároku prostřednictvím civilního soudu.

c) Pokud není nárok prokázán

Není-li v průběhu trestního řízení dostatečně prokázáno, že škoda vznikla v příčinné souvislosti s trestným činem, nebo pokud by další dokazování bylo rozsáhlé a časově náročné, což by mohlo významně prodloužit řízení, soud obvykle odkáže poškozeného na občanskoprávní řízení.

Stejný postup platí i v případech, kdy není zřejmá výše škody nebo poškozený svůj nárok neuplatnil řádně a včas podle § 43 odst. 3 trestního řádu.

Závěr

Adhezní řízení zjednodušuje a urychluje vyřízení nároků poškozených v rámci trestního řízení. Tento proces nejen že zkracuje čas potřebný k získání náhrady, ale také šetří náklady, které by poškozený musel vynaložit na samostatné civilní řízení.

Výhodou adhezního řízení je také to, že umožňuje soudu komplexně posoudit souvislosti mezi trestným činem a vzniklou škodou. Úspěch tohoto řízení však závisí na včasném a správném uplatnění nároku, důkazech, které poškozený předloží a přístupu soudu při zohlednění všech aspektů případu.

Mgr. Jana Hadová,
advokátka

HSP & Partners advokátní kancelář s.r.o.

Vodičkova 710/31
110 00 Praha 1

Tel.: +420 734 363 336
e-mail: sekretariat.praha@akhsp.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Poučení z krizového vývoje v kauze bitcoiny](#)
- [Podmíněné upuštění od trestního stíhání: racionální odklon u právnických osob](#)
- [Zkreslené vzpomínky v trestním řízení vedeném pro pohlavní zneužívání](#)
- [Přenositelnost důkazů z daňového do trestního řízení](#)
- [Praktický návod na úspěch žádosti o podmíněné propuštění od roku 2026](#)
- [Přijetí prohlášení viny a povinnost soudu vypořádat námitky poškozeného](#)
- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)

- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)
- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice](#)
- [Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?](#)